

OBSAH

Patogeneze, klinická syndromologie a léčba revmatoidní artritidy 19

Jozef Rovenský, Miroslav Ferenčík, Richard Imrich

| | |
|---|----|
| Revmatoidní artritida začínající ve vyšším věku | 19 |
| Patogeneze EORA..... | 19 |
| Charakteristika revmatoidní artritidy a základní rozdíly onemocnění ve vyšším věku..... | 21 |
| Klinický obraz RA ve vyšším věku s ohledem na změny během jejího průběhu..... | 22 |
| Mimokloubní příznaky | 26 |
| Imunologické změny v průběhu fyziologického stárnutí ve vztahu k vývoji EORA a imunopatologickému stavu..... | 27 |
| Paradox imunodeficiency a stimulace chronického zánětu během stárnutí..... | 29 |
| Hormonální nálezy a hladiny cytokinů při polymyalgia rheumatica, EORA a EORA/polymyalgia rheumatica..... | 32 |
| Laboratorní vyšetření | 33 |
| Diferenciální diagnostika | 33 |
| Ustupující séronegativní symetrická synovitida s měkkým otokem | 34 |
| Spondylartritida | 35 |
| Artritidy vyvolané krystaly | 35 |
| Různé chorobné stavy..... | 36 |
| Léčebné postupy při EORA..... | 37 |
| Nefarmakologická léčba | 37 |
| Farmakologická léčba | 37 |
| Analgetika | 38 |
| Nesteroidní antirevmatika | 38 |
| Glukokortikoidy | 39 |
| DMARD | 41 |
| • Metotrexát | 41 |
| • Leflunomid | 42 |
| • Cyklosporin..... | 42 |
| • Sulfasalazin | 42 |
| • Hydroxychlorochin..... | 43 |
| • Soli zlata | 43 |

| | |
|--|-----------|
| Osteoporóza u revmatoidní artritidy ve vztahu k věku | 47 |
| <i>Juraj Payer, Zuzana Kužmová, Zdenko Killinger, Jozef Rovenský</i> | |
| Biologická léčba revmatoidní artritidy | 51 |
| <i>Jozef Rovenský, Dagmar Mičková, Vanda Mlynáriková</i> | |
| Léčba revmatoidní artritidy | 51 |
| Anticytokinová terapie..... | 52 |
| Systémový lupus erythematoses | 58 |
| <i>Alena Tuchyňová, Jozef Rovenský</i> | |
| Sjögrenův syndrom | 65 |
| <i>Jozef Rovenský, Dagmar Mičková, Vanda Mlynáriková</i> | |
| Výskyt | 65 |
| Patogeneze | 65 |
| Systémová sklerodermie | 71 |
| <i>Radim Bečvář</i> | |
| Vaskulitidy | 75 |
| <i>Radim Bečvář, Jozef Rovenský</i> | |
| Úvod | 75 |
| Vaskulitidy velkých cév | 76 |
| • Takayasuova arteriitida | 76 |
| Vaskulitidy středních cév | 78 |
| • Polyarteriitis nodosa | 78 |
| Kawasakiho syndrom..... | 80 |
| Vaskulitidy malých cév | 82 |
| • Granulomatóza s polyangiitidou (Wegenerova granulomatóza) | 82 |
| • Mikroskopická polyangiitida | 83 |
| • Behçetova nemoc | 85 |
| Polymyalgia rheumatica a obrovskobuněčná arteriitida..... | 89 |
| <i>Jozef Rovenský, Alena Tuchyňová, Viera Štvrtinová, Svetoslav Štvrtina</i> | |
| Výskyt | 89 |
| Etiopatogeneze..... | 90 |
| Klinický obraz..... | 90 |
| Postižení končetin při OBA | 92 |
| Další klinické projevy..... | 94 |
| Laboratorní nálezy | 94 |
| Diagnostika | 95 |
| Terapie | 98 |

Aneuryzma aorty jako příčina smrti u obrovskobuněčné arteriitidy 106

Svetoslav Štvrtina, Jozef Rovenský, Štefan Galbavý

| | |
|---------------------|-----|
| Kazuistika | 107 |
| • Pacientka 1 | 107 |
| • Pacient 2 | 108 |
| • Pacient 3 | 109 |
| Diskuse..... | 110 |

Relabující polychondritida 115

Jozef Rovenský, Marie Sedláčková

| | |
|---|-----|
| Historie | 115 |
| Epidemiologie | 115 |
| Etiologie a patogeneze..... | 115 |
| Klinický obraz..... | 116 |
| Artropatie při relabující polychondritidě..... | 117 |
| Orgánové projevy relabující polychondritidy..... | 117 |
| Oční postižení | 118 |
| Relabující polychondritida ve vyšším věku | 119 |
| Výskyt relabující polychondritidy s jinými chorobami..... | 119 |
| Laboratorní výsledky | 120 |
| Diagnostika | 120 |
| Diferenciální diagnostika..... | 121 |
| Terapie a prognóza | 121 |

RS₃PE – onemocnění, nebo syndrom?..... 125

Jozef Rovenský

| | |
|--|-----|
| RS ₃ PE syndrom a polymyalgia rheumatica | 125 |
| Revmatoidní artritida, psoriatická artritida, jiné zánětlivé revmatické nemoci a syndrom RS ₃ PE | 126 |
| RS ₃ PE a nádory..... | 128 |
| Edém a artritida rukou: diferenciální diagnóza u dalších nozologických jednotek.... | 129 |
| Chondrocalcinosis articularis..... | 130 |
| Reflexní dystrofie sympatiku (Sudeckova choroba) | 130 |
| Amyloidová artropatie..... | 130 |
| Pozdě začínající spondyloartropatie..... | 131 |
| Sarkoidóza | 131 |
| Whippleova choroba..... | 131 |
| Závěr..... | 131 |

Klinické a laboratorní projevy paraneoplastických revmatických syndromů 134

Jozef Rovenský, Ľubica Švancárová

| | |
|---|-----|
| Algodystrofický syndrom | 135 |
| SLE-like syndrom..... | 136 |
| Antifosfolipidový syndrom a katastrofický antifosfolipidový syndrom | 136 |

| | |
|--|------------|
| Relabující polychondritida..... | 138 |
| Polymyalgia rheumatica a obrovskobuněčná arteriitida | 138 |
| Multicentrická retikulohistiocytóza..... | 139 |
| Osteogenní osteomalacie | 141 |
| RS ₃ PE..... | 141 |
| Výskyt antinukleárních protilátek při nádorových chorobách..... | 142 |
| Osteoartróza | 149 |
| <i>Jozef Rovenský, Helena Tauchmannová, Mária Stančíková, Jana Sedláková, Mária Krátka</i> | |
| Epidemiologie | 149 |
| Sociálně-ekonomický dopad | 150 |
| Patogeneze..... | 150 |
| Rizikové faktory vzniku | 152 |
| Klinický obraz..... | 153 |
| Formy osteoartrózy | 153 |
| • Koxartróza | 153 |
| • Gonartróza | 154 |
| • Artróza kloubů ruky | 154 |
| Klasifikace | 160 |
| Diagnostická kritéria | 160 |
| Terapie | 161 |
| Medikamentózní léčba osteoartrózy | 162 |
| Léky s rychlým nástupem účinku | 163 |
| • Neopioidní analgetika | 163 |
| • Nesteroidní antiflogistika | 163 |
| • Opioidní analgetika..... | 167 |
| • Lokální transdermální léčba | 167 |
| • Intraartikulární léčba glukokortikoidy..... | 167 |
| Léky s pomalým nástupem účinku | 168 |
| • Glukosaminsulfát | 168 |
| • Chondroitinsulfát..... | 168 |
| • Diacerein | 169 |
| • Nesaponifikovaná frakce sójového a avokádového oleje..... | 169 |
| • Kyselina hyaluronová | 170 |
| Experimentální léčba..... | 171 |
| • Ortokinová terapie | 171 |
| • Terapie zaměřená na subchondrální kost..... | 172 |
| • Vitaminy, minerály a doplňky stravy | 172 |
| Chirurgická léčba osteoartrózy | 173 |
| Transartroskopické metody očisty kloubu a obnovy chrupavky | 174 |

| | |
|---|------------|
| Artropatie u hemochromatózy | 178 |
| <i>Tomáš Dallos, Jochen Zwerina, László Kovács</i> | |
| Patofyziologie hereditární hemochromatózy..... | 178 |
| Genetika hereditární hemochromatózy..... | 179 |
| Diagnostika hereditární hemochromatózy..... | 180 |
| Klinický obraz a prognóza hereditární hemochromatózy..... | 181 |
| Klinický obraz artropatie při hereditární hemochromatóze..... | 181 |
| Patofyziologie artropatie..... | 182 |
| Epidemiologie artropatie..... | 182 |
| Radiologické změny..... | 183 |
| Prognóza artropatie..... | 184 |
| Diagnostika artropatie a screening..... | 185 |
| Terapie artropatie..... | 186 |
| Závěr..... | 186 |
| | |
| Diabetická Charcotova neurogení osteoartropatie | 189 |
| <i>Renáta Palmajová, Juraj Palmaj</i> | |
| Historie..... | 190 |
| Epidemiologie..... | 190 |
| Etiopatogeneze..... | 191 |
| • Endogenní faktory..... | 194 |
| • Exogenní faktory..... | 196 |
| Diagnostika..... | 200 |
| Klinický obraz..... | 202 |
| Radiologie..... | 205 |
| Radiologická zobrazovací vyšetření..... | 208 |
| • Výpočetní tomografie..... | 210 |
| • Magnetická rezonance..... | 210 |
| • Izotopové vyšetření..... | 212 |
| • Biochemické vyšetření..... | 213 |
| Intervenční diagnostika..... | 213 |
| Diferenciální diagnostika..... | 214 |
| Terapie..... | 219 |
| • Operační léčba..... | 223 |
| • Komplexní rehabilitační léčba..... | 227 |
| Permanentní diabetologická a ortopedická péče..... | 229 |
| | |
| Změny pohybového systému u metabolického syndromu | 235 |
| <i>Juraj Palmaj, Renáta Palmajová</i> | |
| Etiopatogeneze strukturních změn pohybového systému při metabolickém syndromu..... | 236 |
| Stimulační faktory směřující k postižení mezenchymové tkáně..... | 237 |
| Osteoartikulární změny u metabolického syndromu..... | 241 |
| Ligamentózní změny při metabolickém syndromu..... | 243 |
| Svalové změny při metabolickém syndromu..... | 243 |

| | |
|--|------------|
| Diabetická svalová infarkce..... | 244 |
| Brunsov-Garlandův syndrom..... | 245 |
| Reflexní sympatiková svalová dystrofie..... | 246 |
| Klinické manifestace změn pohybového systému při metabolickém syndromu | 246 |
| Osteopenické strukturní změny na páteři..... | 247 |
| Osteoproduktivní strukturní změny na páteři | 248 |
| Strukturní změny v oblasti pánve a kyčelních kloubů | 250 |
| Strukturní změny v oblasti kolena | 252 |
| Strukturní změny v oblasti kotníku a nohy | 253 |
| Strukturní změny v oblasti ramena | 254 |
| Strukturní změny v oblasti lokte | 256 |
| Strukturní změny v oblasti ruky..... | 256 |
| Léčba poruch pohybového systému na podkladě metabolického syndromu | 258 |
| Klinická syndromologie dnave artritidy..... | 262 |
| <i>Jozef Rovenský, Marián Kovalančík, Karol Bošmanský, Emília Rovenská, Jana Sedláková</i> | |
| Polyartikulární dna..... | 262 |
| Klinický obraz postižení malých kloubů | 264 |
| Časná atypická tofózní dna | 265 |
| Výskyt dnave artritidy při diuretické léčbě | 265 |
| Léčba dny ve vyšším věku | 266 |
| Rentgenový a ultrasonografický obraz chondrokalcinózy..... | 269 |
| <i>Mária Krátka, Jozef Rovenský</i> | |
| Kolena..... | 270 |
| Pánev | 271 |
| Kotníky a nohy..... | 272 |
| Ramena, lokty, sternoklavikulární klouby..... | 273 |
| Zápěstí a ruce | 274 |
| Páteř | 275 |
| Ultrasonografie | 276 |
| Alkaptonurie a ochronóza | 278 |
| <i>Jozef Rovenský, Richard Imrich, Tibor Urbánek, Vladimír Bošák</i> | |
| Klinické příznaky..... | 278 |
| Historie | 278 |
| Etiologie a patogeneze..... | 279 |
| Epidemiologie a genetické aspekty | 279 |
| Klinický obraz..... | 281 |
| Koincidence alkaptonurické ochronózy s jinými onemocněními | 285 |
| Diagnostika | 286 |
| Diferenciální diagnostika..... | 287 |
| Terapie | 288 |

Metabolická osteopatie u celiakie manifestované v pozdním věku 291

Hana Ciferská, Pavel Horák, Martin Tichý

| | |
|--------------------------------------|-----|
| Kazuistiky..... | 291 |
| • Kazuistika 1 | 291 |
| • Kazuistika 2 | 295 |
| • Závěry, léčba a její výsledky..... | 296 |
| • Diskuse | 298 |

Celiakie u pacientů staršího věku 302

Petr Fojtík, Martin Kliment, Pavel Novosad

| | |
|--|-----|
| Definice..... | 302 |
| Epidemiologie | 303 |
| Klinický obraz..... | 303 |
| Diagnostika | 304 |
| Klasifikace – formy celiakie..... | 305 |
| Komplikace celiakie..... | 306 |
| Terapie a dispenzarizace..... | 306 |
| Screening cílových skupin v dospělosti a stáří | 307 |

Kostní a kloubní postižení při celiakii 309

Lenka Franeková, Marie Sedláčková

| | |
|--|-----|
| Etiopatogeneze celiakie..... | 310 |
| Klinické projevy celiakie | 311 |
| Diagnostika celiakie | 312 |
| Metabolické osteopatie při celiakii..... | 313 |
| Kloubní postižení při celiakii..... | 314 |
| Závěr..... | 316 |

Difuzní idiopatická skeletální hyperostóza 318

Andrea Pavelková

| | |
|--|-----|
| Úvod | 318 |
| Etiologie a etiopatogeneze DISH..... | 319 |
| Klinické projevy onemocnění DISH..... | 320 |
| Diferenciální diagnostika..... | 320 |
| Těžký případ deformující DISH u staršího pacienta..... | 322 |
| Diskuse ke kazuistice | 323 |
| Terapie DISH | 324 |
| Závěr..... | 324 |

Senilní osteoporóza 326

Petr Broulík

| | |
|-------------------------------------|-----|
| Klinický obraz..... | 328 |
| Vyšetření senilní osteoporózy | 329 |
| Léčba senilní osteoporózy..... | 330 |

| | |
|--|------------|
| Výživa a osteoporóza | 335 |
| <i>Petr Fojtik, Martin Kliment, Pavel Novosad</i> | |
| • Vápník | 335 |
| • Vitamin D..... | 336 |
| • Bílkoviny..... | 336 |
| • Tuky..... | 337 |
| • Ovoce a zelenina | 337 |
| • Vitamíny a stopové prvky | 337 |
| • Racionální strava | 338 |
| | |
| Bolesti šíje a ramene | 340 |
| <i>Marie Sedláčková</i> | |
| Výskyt v populaci..... | 340 |
| Definice..... | 340 |
| Diagnostika původu bolesti..... | 341 |
| Akutní a chronická bolest | 341 |
| Definované jednotky..... | 343 |
| Nespecifický cervikobrachiální syndrom | 346 |
| • Léčba NCBS | 347 |
| Doporučená léčba ve stáří..... | 347 |
| | |
| Vertebrogenní onemocnění | 350 |
| <i>Ivan Buran</i> | |
| Etiopatogenetické faktory..... | 350 |
| • Poruchy intervertebrálního disku | 350 |
| • Intervertebrální skloubení..... | 351 |
| • Sakroiliakální skloubení..... | 351 |
| • Stabilizační systém páteře | 351 |
| • Psychické faktory | 354 |
| • Cévní procesy..... | 355 |
| • Osteoporóza..... | 355 |
| • Endokrinopatie | 356 |
| • Gastrointestinální poruchy | 356 |
| • Viscerální bolesti..... | 356 |
| • Malignity | 356 |
| Paraklinická vyšetření..... | 356 |
| Léčba..... | 356 |
| | |
| Bolest..... | 359 |
| <i>Lubomír Lisý</i> | |
| Farmakologické ovlivnění bolesti u starších osob | 362 |
| Neopioidní analgetika | 362 |
| Opioidní analgetika | 363 |
| Adjuvantní léčba..... | 364 |
| Nefarmakologická léčba bolesti u osob vyššího věku | 364 |

| | |
|--|------------|
| Farmakoterapie revmatických chorob | 366 |
| <i>Marta Olejárová</i> | |
| Obecné aspekty farmakoterapie ve stáří..... | 366 |
| Analgetika antipyretika | 367 |
| Opioidy | 367 |
| Nesteroidní antirevmatika | 368 |
| Glukokortikoidy | 369 |
| Kolchicin, alopurinol a febuxostat..... | 370 |
| Syntetické choroby modifikující léky revmatoidní artritidy | 371 |
| Biologické choroby modifikující léky u revmatoidní artritidy | 373 |
| Symptomatické léky osteoartrózy s dlouhodobým efektem | 374 |
| Obecná doporučení pro terapii seniorů s revmatickými chorobami | 375 |
| Revmatické syndromy indukované léky | 377 |
| <i>Jozef Holjenčík jr., Jozef Rovenský, Milan Kriška</i> | |
| Léky indukovaný lupus erythematoses | 377 |
| K statinům přidružená myopatie..... | 379 |
| Dna | 381 |
| Léky podmíněná artralgie | 382 |
| Vaskulitida a sklerodermie..... | 382 |
| Rehabilitace u revmatických chorob | 384 |
| <i>Hélena Tauchmannová, Zuzana Popracová</i> | |
| Osteoartróza | 385 |
| Osteoartróza malých kloubů ruky..... | 385 |
| Osteoartróza kyčelního kloubu | 386 |
| Osteoartróza kolenního kloubu..... | 387 |
| Osteoartróza kotníku a kloubů nohy | 389 |
| Omartróza ramenního kloubu..... | 389 |
| Osteoartróza loketního kloubu | 390 |
| Osteoartróza páteře..... | 390 |
| Systémový lupus erythematoses..... | 391 |
| Revmatoidní artritida | 392 |
| Chirurgická léčba následků revmatických chorob | 394 |
| <i>Pavel Vavřík, Stanislav Popelka</i> | |
| Úvod | 394 |
| Obecné problémy | 394 |
| Předběžná indikace | 394 |
| Informovanost pacienta..... | 396 |
| Předoperační vyšetření a příprava..... | 396 |
| Hrazení krevních ztrát | 397 |
| Rehabilitace a následná péče | 397 |

| | |
|---|------------|
| Typy revmatochirurgických výkonů | 398 |
| • Výkony na velkých končetinových kloubech..... | 398 |
| Výkony na zápěstí a v oblasti ruky..... | 403 |
| Výkony v oblasti hlezna a nohy | 405 |
| Výkony v oblasti páteře | 407 |
| Závěr..... | 408 |
| Pagetova kostní choroba | 410 |
| <i>Inês Guimarães da Silveira, Melissa Cláudia Bisi, Aline de Souza Streck, Caroline Zechlinski Xavier de Freitas, Deonilson Ghizoni Schmoeller, Carlos Alberto von Mühlen, Jozef Holjenčík jr., Jozef Rovenský</i> | |
| Epidemiologie | 410 |
| Etiologie..... | 411 |
| Patofyziologie..... | 411 |
| Klinický obraz..... | 412 |
| Diagnostika | 412 |
| Léčba..... | 413 |
| Specifická farmakologická léčba | 415 |
| Involuční osteoporóza: sarkopenie, frailty syndrom a pády | 417 |
| <i>Jiří Jenšovský</i> | |
| Sarkopenie | 419 |
| Frailty syndrom (křehký pacient) | 423 |
| Pády | 425 |
| Systémová enzymoterapie v komplexní léčbě degenerativních revmatických chorob ve vyšším věku | 433 |
| <i>Marta Honzíková</i> | |
| Rejstřík | 439 |